

جوانسال بگٹی

ڈاکٹر غلام نبی ساجد بزدار

اسسٹنٹ پروفیسر، بلوچستان سٹڈی سنٹر، جامعہ بلوچستان، کوئٹہ

Abstract

Jawānsāl Bugṭī belonged to the Bugṭī tribe of the Baloch people. He was born in 1885, when the British imperialists occupied majority of the areas of Balochistan. The Mari and Bugṭī areas were totally disturbed by both the Sardārs and the British imperialists. When Jawānsāl grew up, he felt the discriminations of the society. He tended to highlight the social problems of the Baloch people, despotic behaviors of the Sardārs and imperials in his poetry. In this paper, I will discuss the whole aspects of the poetry of Jawānsāl Bugṭī in detail.

گچین لبز: جوانسال، قبائلی جیڑہ، ڈکھ و نیل، عزت و ننگ، شد و گزٹن
 بلوچانی نامداریں تمنناں چہ یکے بگٹی تمن انت کہ بلوچستان و روج در آتکی نیامگاں آباد انت۔ اے راج سیمدار
 یک نیمگے و مری بلوچ انت و دومی نیامگ و مزاری و ڈوکی انت کہ ماں سیوی و نزیک و آباد انت۔ بگٹی ٹک و
 گوں سندھ و ہند و نزیکی سوب و ایشانی بازیں دودانی سر اسندھی و سرائیکی و اثر گندگ کائینت۔ ہمید ایک
 کسانیں ٹکرے است انت کہ آنہاں مریٹہ گشنت۔ داں کرناں اے ٹکر و سیاہی و خون و بہادے چہ دومی
 بگٹی بلوچاں باز کمیں نہ ات۔ گشنت کہ اے ٹکر کہنیں جگانی و ختاں گوں زحم و زیر کنگ بیتگ و اے بلوچ
 راج و قتی گلام ٹاہینتگ و اورتگ، نی اے ٹکرے و سماجی حیثیت چو بلوچ لوڑی و برابر انت۔ اے بگٹی قوم و
 لاف و سنگسیلا و نزیک و نوزد ہی کرن و یکے مز نیں زانت کار و شاعرے پیدا بیتگ۔ اے شاعر و نام ات
 جوانسال

بلئے ہر ڈولے کہ بیت، مناں جی یے گنگی انت، توہر با استیں۔ نی اے گنگ کہ راست چے ایں؟
نیکی تاں مَرگے نام انت؟ انصاف کہ ہر کسی گوراوتی وتی انت۔ (چے باکرزیت) نیکی ء بدی ء ہر ملک ء ہر
جاگہ ء ہر چاگر دء وتی وتی کچ وکیل انت۔

انسان ء دومی ساہد ارانی تہا مز نیں فرق دے ہمیش انت کہ انسان ء تہذیب ء مزاں رواں بیگ ء
پیش ء وتی ذات ء پجوری نیام ء دلگوش داتگ۔ شاعر حدائی حاصیں مخلوقے یاناں؟۔ شاعر عا میں نفع سیت
تو لوکیں مردم انت یاناں؟ اے ٹونک مز نیں پٹ و پو لے لوٹ آنت، مئیں وسی کارے نہ انت۔ سارتر
گشیت کہ خالق ء لوزیا تہ گوں واجہ حد اہیت یا گوں شاعر اں۔ دویں تخلیق کننت ء وتی خلق ء گنگیں مخلوق ء
دوست دار آنت۔ (دوست، 2015)

ہو دا! راست انت کہ شاعر وتی اندر ء جذبگاں در شان کنگ ء ہنر ء زانت، ء دومی مردم نہ زان
انت۔ اے زانت شاعر اں چہ دومی ناد یستگیں طاقے ء دست کپیت یا وتارا آست انت اش؟ اے سوالانی
پسو داں روج مروج کس ء دات نہ کنگ۔ مرچاں چہ پانزدہ گیسٹ سال ء پیش، من سلیمان کوہ ء ناموریں
شاعرے، واجہ سید خان ء چہ ہے سوال کنگ ات، کہ شاعر ی الہامی طاقے ء اے کمال درجہ ء ہنر چہ دست ء
چوں کنیت یا آنگ تہ واجہ ء جو اداتگ ات کہ،

” مناں مئیں عاریفیں پٹ ء گوشتہ، کہ مئے ولیغاں (مزیں بزرگاں) گوشت، کہ شاعر اں وتی
زند لافا وختے ناوختے خضر علیہ سلام ء ملاقات بیٹ۔ خضر علیہ سلام شاعر اں بانکر کنت ء آنہانی
سینغا پر اپاندی، دیزاں دیر گندی بھکیٹ۔ ڈا شاعر وتی وختے سر گواٹ ہنت۔ اے مڑ دومی
اے داداٹ روٹ کہ لوزاں، خیالاں ء شاعر ی گالاں، شاعرے غلام ء باندی جوڑ کنت ء ایشاں
شاعر واڑدفا ویشلا ینیت روٹ۔ من دہ یک روشے بر بیوانے ء مالا چارہ بنغ تاں کہ پیریں، سویٹ
ریشیں مڑ دے آتکہ، مناں بانکر کثو حال دُر ہے کٹی۔ موکل وختا مناں دعادائی بروتی شاعر ی
شوق پیلو بیٹ او کس دہ تی ڈولیں لوزاں کماے نہ کنت“ (خان، 2014)

اے گندہ نندہ چہ گیسٹ سال پد گو سنگیں سالوں کہ شاعرے کتاب ”اشتو منوں روحمیں فرار“
چھاپ مرحلہ نیام آت، من ہے سوال اند دے کنگ۔ تہ شاعرے گو سنگ۔

”اے رنگیں ٹونکانی پولا مہ خنیث! اے منوں تہ منوں اے سوالانی جو اویسنے موکل دہ استیں، بس
حدائی قرزتاں گندا۔ شازانیث کہ منصورادہ قرزتے بستغیں راز ظاہر کُشغ انت ءپاہو سرا
پیگ شہ۔“ (خان، 2014)

اے شاعری بستغیں رازانی باوت ءواجہ اللہ بشک بزدار گشیت،

”کوہاں براں ژلاں سنت صوفی شل انت

بستغیں راز خلق ءنواں سررشت۔“ (بزدار، 2008)

سقا گشیت،

”آں قدرت یا قدرت کہ شاعر ادز کسیت، چڑا ہنرے تہ نسیں۔ اے یک الہامی طاقتے کہ
شاعرے سراپا کیں طاقتانی ساگیں، شاعر نرم دل ءبال گروحمیں یک مقدر سین ہستی۔ شاعر
ءسرا الہامی طاقتانی دست ایربیٹ ءآہی ءوتی حواس بیلوی ءمہتل مہ بنت، آں ہج تخلیق کت نہ
کت۔ واجہیں حد اشاعرانی دماغاں مہتل کت ءشہ آیاں پیغمبرانی کاراں گیرت“
ہے ٹونکاں واجہ افلاطون چوں گشیت کہ،

”شاعری یا زانت یکیں حاصیں گنوی ءجنون ءیکے حاصیں حالتے، ہماں مردماں گوں کفیث، کہ
آیانی سرا ازم پری آنی ساہگ ایر کفیث۔ اے جنون آیانی نرمیں ءپا کیں روحاں ہواربی، یک
چوشیں جذبے پیدا کت کہ آں روح و شیں گفتارانی بزہ ہننت“ (دوست، 2015)

مے بزرگیں شاعر، بابا جوانسال وانندگ ایں مردے نہ آت۔۔ مرچی نیں دور باری آنی اسکول
ایجوکیشن ءاے دنیاے گلوبل ولج ءساحری آں چہ دے واقف نہ آت۔ شاعر سرا یونانی تصوراتی پری ءسا

کپتنگ کہ ناں، بلئے ماشری آل زان این کہ بلوچاں ء بگٹی بلوچاں بچ وخت ء سار تیں ساہ نصیوتہ نیٹنگ پری ء ساہ چوں کپت بیت۔ شاعر ء زند ء گواہ آنہی بچی ء مرد دے بچ گواہی نہ دینت کہ شاعر زند ء پری ء، سومری ء یا سموء دے آتکہ یا مہرواں بیتگ۔ حضرت خضر ء گوں ملاقاتے جو انسال ء بیتگ کہ ناں، مئے کر اشہدی نیست انت۔ اے پٹ وپولی کارے، روشے ناروشے بڑیں مڑ دے اے کارادے کنت، بل منی ڈولیں بے علمیں نودر برے وس ء شے در انت۔ ہوداشاعرے کلام مئے دست ء ایں، زند سر حال وت واجہ ء نیک نامیں مزن شانیں بچ حماد اللہ بگٹی ء داتگ انت۔ منی حیاں ء جو انسال بگٹی ء بزداریں شاعر علی محمد چگھامکین دور ء شاعر بیتگ انت۔ دوئیں شاعر قبائلی، سرداری، وڈیرہ شاہی ء سنگلیں چاگرد ء تہاوتی زند گوازیٹنگ انت ء راجانی سرا قبائلی ناروائی ء ہر ظلم شاہد انت۔ بلوچ قبائلی چاگرد ء زند، ڈیرہ بگٹی ء سنگسیلا بیت، کولہو ء کابان یا سلیمان کوہے بیہو ء بار تھی، دراہیں یڈولا سڑاند ء آماج انت۔ دو صدی گوزگ ء پد دے زند ہما یک ہند ء اوشت ء شکار انت۔ بلوچ چاگردی زند ء ڈکھ ء ویلاں شاعر یک ڈول ء گند انت ء وتی گالانی تہا در شان کن انت۔ رواجانی ظلم ء زور اکی، سرکار ء سردار ء ناروائی بلوچ مخلوق ء بخت ات۔

"نورچم ء تنکین بخت عمرہ ریا"

قبائلی زندے شے کلاں مزنیں پجواری ایٹش انت کہ آل وتی مڑ دماں ہر وختا بدی، بزاں دژ منی ء تہا داریت۔ CLASH ایٹش بیگ ء مانزمان انت۔ دومی پلو ء چارے تہ دنیاے درائیں مخلوق ء آتہانی زانت کار اے جبر ء سہراہم تفاق انت کہ دژ منی، کست ء سیالی، پروشاں دروہ، ناتپاکی انسانی جاوراں (صلاحیت آل) برباد کنت۔ بلئے بلوچ ء چو زیور ء ڈول ء گون انت۔ جو انسال بگٹی دے ہماں سماجے شاعرے ات کہ اوداروز روزینی قبائلی جیڑو، میڑمر کہ، سردارے ناراضگی، ء بے وسیں مڑ دے ء نیم شپاں میڑزیرگ پہ وتی چک ء ساہ پہریزگ ء ہے شیطانی چکر ہر روج ء۔۔۔

" محشاں سردار زور اخیں، آں واژہ ایں سر و مال ۽ مرکائی روغ لوٹیت، نہوری نندغے لوٹیت۔
نزوری دین چھین چیزے آں موژیں زندگی لوٹیت۔ ہے کوہانی پچاریں ہے کوہانی گزرائیں
”یا، کسے نیم شفاں لجاں گوں بند روٹ مرکائی، دروغیں واژہ ہے لوغا پہ انصافے“ (بزدار،

(2008)

جوانسال بابا اے دراہیں ناروائی آں گوں اغرارے ۽ گندیت، صبر و شیں بہرے ہیلا زور اوراں
بچ نہ گوشت۔ ہاں، وتی ڈولیں گزنگیں، پزدریں مخلوق ۽ دیندار بیگ ۽ درس دات ۽ دیگی جہانے توشگاں جم
کنت۔ جوانسال کوڑی ۽ جو فو آں، بے لچ ۽ بے حیائی آں، زوراکانی زور اوری آں گوں آگہیں چٹاں
گندیت ۽ ہے نتیجہ ۽ سر بیت کہ اے کلیں مرضانی علاج دینداری ۽ مذہبی تعلیمات ۽ اندر ۽ موجود انت۔
منی کار حدائی پئیگام مہلوق ۽ سرکنگ ۽ انت۔ زور اورانی زور اگا اوشنگ نہ انت۔

کوڑی تخت ۽ من میڈان ۽

منتھ ۽ جگھٹہ اژجان ۽

در کھتہ حیا گوں شان ۽۔

دیہیں پے دہ ۽ بیوان ۽

گوشتہ عاجزیں جوانسال ۽

بیارے محمدی اسلام ۽

ہندے دنیائے بے ثباتی آں چوں ظاہر کنت۔

اے دنیا دروگیں یہ گھڑی ۽ نو

قیامت ۽ چھو شیں پڑی ۽ نو۔ (دہقانی، 2011)

بلوچ تاریخ ۽ لڈ و بار ۽ بار و جوانسال دے کہنیں شاعرانی فرضی گالاں زیریت ۽ وتی ناوسی ۽ نارسائی

۽ تصدیق کنت۔ وتی نواسگ شالہ سینگار انا گشتیت۔

منی شو، میں دل بندیں
 حلب آختغیں رندیں
 اژہ میر چاکر چندیں
 سخی نوذ بندغ چندیں
 غریب گزوغ سندیں
 کلات آسنیں زرہ بندیں۔
 یہودیں، کافر اپہ زندیں

جو انسال وتی دراہیں زند دین و ایمان پچار کنان گوازیٹنگ، شاعری گالانی تہاء یک عملی ایمان practical faith داعی این اوہے ایمان نصیحت دے کنت۔ جو انسال مئے سر شاعر چھگاز داء رڈول گوں یقین ایمانازانیت کہ اعتبار، ساکھ، قول پالگ، وفاداری ایمان دومی نام انت۔ ساکھ اعتبار مرچی کہ دیو مالائی لوک قصہانی بہر ہٹنگ انت، ایشانی بارواچگھا گشتیت۔

”ار مڑے (مردے) زانتی گوں بر اور لیخ ایمانا تلیٹ“ (قادر، 2010)

جو انسال زمانگ دے ہماں انت کہ انگریز و تار نوکی بر جا کنگا انت، سنڈیمین ریفارم پدا بلوچ سردار وتی وتی راجانی واجہ واکدار ہٹنگ انت بڑ مردی بس سرکار داتگیں انگریز سرکارے وفاداری سرٹیفیکیٹ یاداں سردار دربار ہند گرگ نام ات۔ بلوچی لچ، ملام، معیار تورا، وطن دوستی، ایمان ساکھ، لڈت چہ مخلوق پست کت وروگ ات۔ معاشرہ ”غرض نہ انت ایماں کذا گینڑے درمانے رسیت“ عملی صورتے ہٹگ ات۔ گوشتہ لچ وتی سنگتا ایمانا بیا۔ من روغان تھو منی رند الڈ بیا۔ (دہقانی، 2011)

جوانسال بگٹی است تہ ملائے ات، بلتے بلوچی اقدارانی (Norms) زوالے ڈکھاں ماریت ءیک روپے مزین حیراتے کنت، ودھے سریالیں بزاں ہوشمنداں پول کنگ ؛ ”پیریں مرد، بلوچ کہ انگریز مزین خیراتے کنت تہ یا پھر مرادے ء، یا پھر سیرے شادھے ء یا پھر مر کے مراندے ء، تئی لوغانے بچے بیگ، نئے تو سیر و آروسے کنگ ء نئے ماتئی کسے ء خذار کیت زیاں بیگ ء سئی استوں۔ ڈالے حیرات پہ چے ء؟“

ہو ادا! جوانسال ء تہ مرشاں شے نیم کرنے ء پیشہ لچ، غیرت، بلوچی تورا، ایمان و وفائے مرک ء حیرات کٹو آئی ء گور سویت کٹہ۔ ماضی پرستی یا گوئست ء مارگ مئے دراہیں شاعرانی رواستی کارے بیٹہ۔ یا حتی کہ گوئست جو ائن اٹ؟ جوانسال وہ ہے ڈکھاں ماریت۔

اولی زمانہ جوانشاں

مرد برکتانی مان شاں

میر چاکری سیستان شاں

میر مہدوی ارکان شاں۔

زر زوالیں نو ذبندغ ء دگ ء گام کھنے

نگ ء نیکی ء گوں جہانی ء جواں کھنے۔ (دہقانی، 2011)

جوانسال شاعری باز حد ادا دے آسانیں ء ابہماں شے پاکیں شاعری انت، گشت کہ جوانسال ء شاعری یک قرزتی ڈاتے اٹ۔ گال ء پیلوین خیال دستاں بستغا غلامانی ڈولا حاضر ء سائزی انت۔ جوانسال ء بچ گشت۔

”جوانسال کہ ہر وختے پہ شیرے گشتا بشت تہ دہموذاں کہ شیر ء دستاں پیلو مہ وٹیں، نغن ء تام

دقانہ خشی۔ کس ء گوں ٹونک ده نه خذی۔ ایکانشت ء گالاں شُشت ٹامینانا، یات کنانا، چوالہامی
کیفیت ء تہاگال سرچی ء کاٹکاں لُٹانا۔ (دہقانی: 2011)
جوانسال وتی وختے ریاکاریں ء لافوایں دنیا پرستیں لغوراں گوں ہکال ء واہی آں گشیت،

”منناں عبرتے کیث ژہ نی این لغوراں
گوشاں ژہ کھرنتھ ء چھماں ژہ کھوراں
زنژکاٹ ء کھلاں لاغاں ژہ زوراں
یک پھونز ء بُرے تہ ده پھونز موراں

جوانسال بگٹی یے دوست بشیر احمد ء ماذن کہ مر تہ تہ جوانسال ء باز ڈکھ بیتگ، بگڑی (ماذن ء نام این) مرک
سرادستانگ ءے جنگ۔

بشیر احمد تئی نام این۔

بشیر تئی بگڑی تھام این؟

مُڑ تھو، پہ رستراں شام این،

بابا جوانسال بختاوریں شاعرے ات کہ آنہی چماں مرچی جاور نگیگ آنتت۔ شاعر ء ماذن مرک ء
پریشانی ات کہ پہ رستراں دردے ء شام این، اچ ماتو جو انے کہ تو مرچاں بگٹی ء مری بلکہ دراہیں بلوچ وطن ء
ورنایانی لاش کہ کورانی دل ء چاب بیگ ء انت تونہ دیستگ انت ء اے ده مے مسترانی کردانت کہ مارا زیرگی
کپتگ۔ جوانسال دینداریں ء نواش روچک داروکیں پیڈ ملائیں بلوچ تیں شاعرے ات۔ شاعری ء مذہب ء
ہوار بیگ ء آنتت تہ جوانسال ء بلوچ مخلوق ء دراہیں ڈکھانی علاج ہے دینداری ء تقوی لاف ء زانتگ۔

اے جبرے کئے نہ زانت کہ راجانی مذہب ء ملاتہ سرکار ء سردار ء زیات طاقت ور کنت، غربت ء جہالت ایسی رودیناں مزن کنت۔ اگاں قبائلیت زندگ دارگی انت توراج ء جنگ (clash) حالت ء دارگی بیت۔ مئے کر ازند او شتے ء آماج انت۔ بس بلوچ زانت کاراں ء مئے شاعر اگوں مئے زندے ڈکھاں ہیچ کار نیست انت بس مئے آخرت ء فکر ء بے حال انت۔ مئے دینداریں شاعر اوتی وختے مستراں ہیچ نہ گوشنگ۔ نواب صاحب ء چہ توپکے لوٹنگ ءے۔ "توپکے دے تہ دژمنان ٹھلاں۔۔۔ یادے جو او ء کہ حاترا بلاں" نواب محراب خاں دورباری آں نواب صاحب ء شاعر ٹھالہ ء ہیضوانی بگٹی ٹکرے ڈگار گلے زور بڑتگ۔ شاعر ء ہیچ نہ گوشنگ، کر دے سال ء رندھے ڈگار چہ بنوے جوانسال ء داتگ ءے۔ جوانسال ء دے دراہیں دینداری ء بلوچی غیرت ء تور ء پچی ء ڈگار گرگ ء "نا" نہ ٹنگ۔ پدا ہیضوانی ٹکراگوں شاعر ء دل گرانی ٹنگ ءوتی ڈگار پدا گتگ۔

روش ء کہ عقل ء زہر کھذا۔

گر تھو عقل ء سار کھذا

زہر اولایت وھار کثہ۔ (دہقانی: 2011)

بابا جوانسال ء بلوچ مخلوق ء دیگی جہانے زحم رہا (پل سراط) گوازینگ ء فکر است ات۔ بلتے وتی براتانی گردن ء زوراکانی زحم ء پھماں گندگ ء ات وتی شاعری ء انہاں نزمیں نصیحت آں سوا ہیچ نہ گوشتی۔ مئے بازیں زانینکار پٹ وپولی ویلے ء بغیر گوش انت کہ بابا جوانسال صوفی شاعرے ات۔ بلتے نا، چوش دے نہ انت کہ صوفی و ملا ء تہا فرق کنگ بیت۔ بابا جوانسال سدھاسادہ این دینداریں شاعرے ات۔ صوفی ازم ء کہ کسائیں، مزیں سدھہ بدھے مناں است انت، تہ جوانسال مناں صوفی ء تہ اسل نظر ء نیاتنگ۔ ہماں مالدار ی، ہماں زمینداری ء ننگار کنگ، سردار ء داتگیں گر بیس ڈگار ء واثر ہی جوڑا بندغ، مال ء مڈی بازکنغ۔۔۔۔۔ صوفی چوش کث نخت۔ صوفی اے دنیا ء آخرت دوینانی باروا اپرچ ایش انت۔ "کوڑی ء کوڑی شلوخانی دفاجن، آخر ا آخرے دیگی جہانے پورداراں بشک بل۔" (بزدار: 2008)

انسانِ اندری جہدِ سفر و تہ ذاتِ پیلو کنگِ پلوء شوہازیت۔ عشق، انسانی شرف نے پجوری انت۔
 شاعری تو ہماں گہتریں کہ زندے دروشماں چیشیت زیدار کنت۔ گوں وتی امید نر میں زیملاں روحِ
 بانزراں بشکیت۔ دوریں دلے درماں نہ کنت آں زند چے؟ جو انسال زندا مار بچ سومری ء سموء گندگ ء
 نیاتلگ، اونے تہ عشقیہ شاعری یے۔ مے دینداریں شاعر زور اوریں سردارے دیما چوباز نر میں ء بھلائیں (شرفینیں)
 بلوچ ء ڈول ء وتی لوگ ء حیر لوٹیت۔ اے شاعر شہ رواستی حذاء رواجانی سڑداری ء باغی ء تونہ انت۔
 بلے نا! اے دراہیں پیراوتی ہندا پدا دے جو انسال ء شاعری اور اقدار دوستی بے مٹ انت۔ اے دور باری
 آں ملائیت وتی ڈسڑیں صورت ء مے دیما انت۔ بلے آ زمانہ ء گزر ہمیش ات۔ منی ڈولیں کمزوریں ء گراں
 ہٹیں مردے ء چہ دیما غلطی ء ردی ء بیگ تہ دست بندی انت کہ مناں زانتکار پہل بکنیت، تھور وادیت کہ
 مناں گوں مز نہیں شاعرے ء حق کنگ نہ بیگ۔

جی حذا پاک ء رنگ ء اسراراں

عبرت آں کھے تنی قدرتی کاراں

یہ شف ء روشانی برو آراں

باروا چھرننت ہر دوں چھیار پھراں

لکھنڑا ہار ہڑ دوں کو فغاں زواراں (گرام الکاتین)

بے زکوا ءتی ء محض مڑداراں

چھاپ زئی ایں من رب اخباراں

گندنواں زیرے دوزخ ء داراں (دہقانی: 2011)

ہو دا! ہے عبراتاں کنان ء، ء پاکیں حذاء اسرارانی پچاراں کنان ء، جو انسال بگٹی سال ۱۹۶۶ء

چیکڑی روچاں ۲۵ دسمبر ء شپ ء اے دروکیں کوڑی اشت ء شنگ۔ اللہ پاک ایمان ءے بہ بکشیت، آمین۔

گڈی تران:

بابا جوانسال بگٹی نکرے مزیں شاعرے بیتگ۔ وتی دور باری آں ہر ڈولیں شاعری کے کنگ۔ بلئے
 زیادہیں بہر گوں مذہب و دین ہم گرنج انت۔ منی خیال ایش انت کہ جوانسال چہ ملا قاسم اثر زرتگ۔ وت
 دے چہ دینی خانوادگے تعلق کے دانتگ ہے سوب انت کہ آئی شاعری چہ واعظ و پنتاں پُر انت۔

شوندات:

- بزدار اللہ بشک، (1995)ء، یاتانی تاخ، بزدار پہلی کیشنز تونسہ شریف۔
 بزدار، اللہ بشک، (2008)ء، ہنکین رکھ سوز بنت، بلوچی اکیڈمی کوئٹہ۔
 بزدار، اللہ بشک، (2008)ء، عشق لکھیں، بلوچی اکیڈمی کوئٹہ،
 دوست امیر، (2018)ء، بالواں روک کتہ تماشایے، گدار پہلی کیشنز پسنی
 دہقانی، مولانا نور محمد، (2011)ء، جوانسال، گوشہء ادب جناح روڈ کوئٹہ
 شاعر سید خان، (2014)ء، اشتو مناں روحیں فرار، سنگت اکیڈمی آف سائنسز کوئٹہ